

Aan de Voorzitter van de Tweede
Kamer
der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
	DCE/01/51033		18 december
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Nieuw beleid monumentenzorg			

De twee laatste kabinetten hebben extra middelen uitgetrokken om de restauratieachterstand in de monumentenzorg weg te werken. Paars I reserveerde hiervoor *f* 275 miljoen (€ 125 miljoen), Paars II in totaal *f* 695 miljoen (€ 316 miljoen). De basis voor deze grootscheepse inhaaloperatie vormde in 1994 het Strategisch Plan voor de Monumentenzorg, vier jaar later gevolgd door het rapport *Monumenten in de steigers*.

Inmiddels is op basis van het werkplan voor de monumentenzorg *Op de bres* de uitvoering van het restauratieprogramma goed op gang gekomen; de achterstanden worden aangepakt. Ook de bij najaarsnota 2001 gedoteerde extra middelen van *f* 75 miljoen (€ 34 miljoen) voor de monumentenzorg worden voor dit doel ingezet.

Het grootste probleem is niet zo zeer de schaarste aan middelen maar de complexiteit van de regelgeving. Deze vertraagt het proces en is zó weinig stimulerend voor eigenaren dat sommigen voortijdig afhaken. Dat kan op den duur het uitvoeringstempo van het restauratieprogramma schaden. Bovendien wacht de monumentenzorg een nieuwe fase: van herstel naar instandhouding. Ook daarvoor moet het stelsel worden aangepast.

Om monumenten in goede conditie te brengen en te houden zijn

restauratie en onderhoud nodig. Ook bij regelmatig onderhoud zullen restauraties nooit geheel vermeden kunnen worden. Maar planmatig onderhoud kan de frequentie van restauraties beperken en zo het aantal kostbare restauraties in de toekomst verminderen. Tijdig onderhoud leidt tot duurzaamheid van de restauratie.

Een restauratie kan dan gemiddeld 50 jaar mee. Daarom moeten eigenaren worden gestimuleerd tot het plegen van onderhoud.

In deze brief presenteer ik u mijn plannen om de noodzakelijke veranderingen te bewerkstelligen en de monumentenzorg voor de toekomst goed toe te rusten.

Centraal staan het monument en zijn eigenaar. Kernbegrippen zijn duurzaamheid, eenvoud, transparantie, samenhang en klantvriendelijkheid. Vooraf ga ik in op het huidige stelsel en op de ervaringen die monumenteigenaren en andere betrokkenen hiermee hebben.

Het huidige stelsel

De Monumentenwet 1988 schetst de hoofdlijnen van een grotendeels gedecentraliseerd stelsel voor bescherming en instandhouding van rijksmonumenten: de minister wijst een rijksmonument aan, de gemeente speelt hierbij een adviserende rol. Bij restauratie, wijziging en sloop van een beschermd monument verleent de gemeente de vereiste monumentenvergunning, na advisering door het Rijk. In beide gevallen adviseert tevens de provincie wanneer het monument buiten de bebouwde kom is gelegen.

De kosten van (groot) onderhoud aan monumenten zijn fiscaal aftrekbaar. Hiervan profiteren met name eigenaren van woonhuizen en ondernemingen. Daarnaast bestaat voor onderhoudssubsidies een relatief eenvoudige centrale regeling, het Besluit rijkssubsidiëring onderhoud monumenten (Brom). Deze is bestemd voor monumenten die moeilijk te exploiteren zijn en waarvan het onderhoud voor de eigenaar een onevenredig zware financiële last betekent, zoals kerken, kastelen en molens. Eigenaren van deze monumenten vragen direct subsidie aan bij de minister.

Restauratiesubsidies worden verleend op grond van het Besluit rijkssubsidiëring restauratie monumenten 1997 (Brrm 1997). Het Brrm 1997 kwam voort uit de wens om de subsidies daar terecht te laten komen waar zij het meest nodig zijn. Dat heeft geresulteerd in een vernuftig maar bewerkelijk systeem van budgettering naar gemeenten en provincies: een uitvoering waarbij alle bestuurslagen

betrokken zijn en een mix van financiële instrumenten, zoals fiscale aftrek, subsidie, laagrentende lening en voorfinanciering.

In de praktijk houdt het Brrm 1997 het volgende in:

- De eigenaar wendt zich met zijn restauratieproject tot de gemeente.
- De gemeente neemt het restauratieproject op in een prioriteitenoverzicht dat naar de provincie gezonden wordt. Deze neemt het restauratieproject vervolgens op in een uitvoeringprogramma met een looptijd van zes jaar. Dit programma is gemaakt binnen het budget dat de minister de provincie heeft toegewezen. Deze toewijzing vindt plaats op grond van de geconstateerde restauratiebehoefte per provincie. De gemeente stelt hiertoe vierjaarlijks een zogenaamde behoefteeraming op. Gemeenten met meer dan honderd monumenten zijn zelf budgethouder en maken zonder tussenkomst van de provincie een uitvoeringsprogramma.
- Vervolgens dient de eigenaar een subsidieaanvraag in bij de gemeente.
- De gemeente berekent de subsidiabele restauratiekosten en geleidt de aanvraag door naar de minister, in casu de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ).
- De minister (RDMZ) stelt vervolgens de subsidiabele kosten vast, bepaalt - afhankelijk van het soort monument - het subsidiebedrag en verleent de subsidie.
- Het Nationaal Restauratiefonds (NRF) betaalt de subsidie uit. Het fonds verstrekt ook restauratiehypotheeken en goedkope voorfinanciering. Dit laatste is nodig omdat, door het gebrek aan voldoende middelen, in de meeste gevallen het project in een toekomstig jaar van het uitvoeringsprogramma wordt opgenomen. De subsidie wordt dan "op termijn" verstrekt, terwijl de eigenaar vaak al eerder met de restauratie wil of moet beginnen.

Ervaringen van eigenaren niet positief

In de praktijk kleven aan dit stelsel bezwaren. Niet alleen is het bestaan van verschillende regelingen voor restauratie en onderhoud ongelukkig, ook kennen de regelingen zélf hun beperkingen: het Brrm heeft slechts betrekking op wind- en waterdicht houden, het Brrm 1997 wordt algemeen als ingewikkeld ervaren. Daarnaast is er het vraagstuk van de begeleiding en controle. Alleen het Brrm 1997 voorziet in begeleiding van de restauratie, maar hieraan wordt weinig gevolg gegeven. In de Monumentenwet 1988 is het toezicht op de

werkzaamheden geregeld, maar ook dit wordt slechts zeer ten dele in de praktijk gebracht. Hierdoor ontbreekt zicht op de kwaliteit van restauratie en onderhoud.

In het algemeen oordelen monumenteigenaren negatief over het huidige stelsel: te ingewikkelde regelgeving; te lange procedures; onvoldoende afstemming tussen overheden; onzekerheid over financiële ondersteuning; de recente verlaging van de subsidiepercentages; en de afnemende inzet en motivatie onder vrijwilligers. Slechts in beperkte mate is men te spreken over de financiële ondersteuning. Positief zijn eigenaren over de eenvoud en snelheid van de fiscale regelingen, over het Brom en over de financieringsfaciliteiten van het NRF.

Met name de gemeenten ondervinden veel kritiek. Eigenaren ervaren een te grote afhankelijkheid van gemeentelijk (korte termijn) beleid; onzekerheid wat betreft het nakomen van subsidieafspraken; onvoldoende betrokkenheid en interesse; een gebrek aan expertise op het gebied van restauratie en onderhoud bij kleinere gemeenten én onvoldoende informatieverstrekking. Over de rijksoverheid, in casu de RDMZ, zijn de meningen verdeeld. Eigenaren waarderen de RDMZ als het expertisecentrum op het gebied van monumentenzorg, maar men heeft ook belangrijke bezwaren: de moeizame en trage administratieve afhandeling van subsidieaanvragen en sinds enkele jaren een formele, afstandelijke en weinig flexibele opstelling.

Dit zijn de belangrijkste conclusies van een extern onderzoek door bureau IPM onder eigenaren naar de factoren die een rol spelen bij de instandhouding van monumenten. Dit heb ik u in de zomer van 2000 toegestuurd. Het onderzoek bevestigde de resultaten van een enquête onder eigenaren, in 1998 uitgevoerd door de RDMZ en Nationaal Contact Monumenten (NCM) met medewerking van de TU Delft. Ook in de evaluatie van *Op de bres*, die ik u in september 1999 heb aangeboden, kwamen de ervaringen met het Brm 1997 uitgebreid aan bod. Belangrijke knelpunten voor de direct betrokkenen waren de complexiteit van de regeling en de verdeling van de restauratiebudgetten over drie categorieën monumenten, te weten de woonhuizen/boerderijen, de kerken en de overige monumenten. Naar aanleiding hiervan heb ik een aantal

maatregelen getroffen waarmee problemen met de uitvoering van het Brm 1997 op de korte termijn zoveel mogelijk werden weggenomen. Op de langere termijn zijn echter ingrijpender maatregelen nodig.

Naar een nieuw stelsel: de eigenaar centraal

Om in de monumentenzorg het accent van restauratie naar planmatig onderhoud te laten verschuiven vergt een gedragsverandering van de eigenaar. De eigenaar is immers de eerst verantwoordelijke voor de instandhouding van het monument. Hiertoe moet hij zo veel mogelijk worden gestimuleerd. Dit betekent een klant-gerichte benadering met vanaf het begin de juiste informatie, deskundige ondersteuning, heldere regelgeving en financiële prikkels. Hieronder volgen vijf voorwaarden waaraan moet worden voldaan om de eigenaar maximaal te ondersteunen en de kwaliteit van de monumentenzorg te waarborgen.

1. *Samenhang van restauratie en onderhoud.* Actief en integraal beheer, afgestemd op het monument met zijn levenscyclus, omvat preventief onderhoud en incidenteel noodzakelijke restauratie. De financiële regelingen voor deze activiteiten worden daarom in samenhang ontworpen.

2. *Eenvoud van regeling.* Om de eigenaar tot onderhoud aan te zetten, moet het stelsel van regels zo eenvoudig mogelijk zijn, zowel wat betreft de financiële ondersteuning als de advisering en begeleiding. Dit betekent heldere en korte procedures en zo veel mogelijk één overheidsloket.

3. *Directe financiering.* Eigenaren krijgen direct en eenvoudig financiële ondersteuning. Dus in plaats van het huidige gecompliceerde systeem van subsidie "op termijn", restauratiehypotheken en fiscale aftrek voor restauratie, is de ondersteuning eenvoudig en bevordert deze zo regelmatig onderhoud.

4. *Kwaliteit.* De noodzakelijke consolidatie van het inhalen van de restauratie-achterstanden vraagt om een waarborg van kwaliteit en effectiviteit van de monumentenzorg. Het instandhoudingproces strekt zich uit van gestoffeerde binnenruimten tot en met de groene buitenruimten van het

monument. De handhaving van het kwaliteitsniveau ligt in de eerste plaats bij de eigenaar, die daartoe de juiste ondersteuning krijgt.

5. *Planologische inbedding.* Omdat een monument niet op zichzelf staat moet het met zijn omgeving in het ruimtelijk beleid worden verankerd. Deze planologische inbedding is een voorwaarde voor een effectief instandhoudingbeleid.

In het navolgende licht ik mijn plannen voor een nieuw stelsel in de monumentenzorg toe. Hierbij komen achtereenvolgens verschillende elementen aan bod, waarmee de noodzakelijke gedragsverandering moet worden bewerkstelligd. Per element vat ik puntsgewijs de belangrijkste maatregelen samen. Aan het slot van de brief worden al deze maatregelen herhaald.

Ik heb een ambtelijke werkgroep van mijn ministerie gevraagd de bestaande financiële regelingen door te lichten en nieuwe mogelijkheden te onderzoeken. Het rapport van deze werkgroep, met de toepasselijke titel *Monumenten uit de steigers*, treft u als bijlage aan. Het merendeel van de voorstellen van de werkgroep neem ik over en presenteer ik in deze brief.

Financiële ondersteuning

Een nieuw financieringsstelsel moet bijdragen aan de volgende doelstellingen: een vermindering van restauratie ten gunste van onderhoud, meer eenvoud en transparantie in de regelingen, een snellere en meer klantvriendelijke afhandeling, en waarborg van de kwaliteit van restauraties en onderhoud.

Om eigenaren te stimuleren tot het plegen van planmatig onderhoud wil het volgende doen: onderhoud ten opzichte van restauratie aantrekkelijker maken; financiële ondersteuning van restauratie en van onderhoud zoveel mogelijk op elkaar afstemmen; subsidieregelingen beter op elkaar laten aansluiten en waar mogelijk integreren; en eigenaren bij restauratie en onderhoud door één en dezelfde instantie (één loket) laten helpen.

Bij veel eigenaren is het mogelijk ondersteuning te bieden in de vorm van fiscale aftrek en financiering van restauratie en onderhoud. Voor eigenaren die niet van fiscale aftrek kunnen profiteren moet de stimulans worden gezocht in subsidiemogelijkheden. Bij het ontwerp van ondersteunende regelingen wordt daarom onderscheid gemaakt tussen eigenaren die fiscale

aftrekmogelijkheden hebben (de 'fiscaal relevante' eigenaren) en eigenaren die dat niet hebben (de overige eigenaren).

De 'fiscaal relevante' eigenaren

Deze categorie omvat natuurlijke personen en privaatrechtelijke lichamen die belastingplichtig zijn voor de Inkomstenbelasting of de Vennootschapsbelasting, vooral particuliere eigenaren met woonhuismonumenten en ondernemingen, in het totaal zo'n 70% van alle eigenaren.

Restauratie

In de huidige situatie hebben 'fiscaal relevante' eigenaren bij restauratie recht op fiscale aftrek, een deel subsidie en een laagrentende lening. De omvang van de subsidie is 20% van de subsidiabele kosten, de laagrentende lening 30%. De regelingen lopen via een speciale afdeling van de Belastingdienst, gemeente, RDMZ, NRF en eventueel provincie.

Uitbreiding laagrentende lening

Ik wil regeling en uitvoering aanzienlijk vereenvoudigen door de laagrentende lening uit te breiden en daarmee het subsidiedeel te vervangen. De eigenaar blijft dan in administratieve zin buiten het complexe Brrm 1997 en hoeft zich voor financiële ondersteuning nog slechts tot het NRF te wenden. Hij zal veel sneller weten waar hij aan toe is, hoeft minder administratieve handelingen te verrichten en wordt niet meer met voorfinancieringslasten geconfronteerd; de laagrentende lening is immers direct beschikbaar.

Eén grondslag

Daarbij wil ik slechts één grondslag hanteren voor het bepalen van de hoogte van de financiële ondersteuning. Nu is er sprake van twee verschillende grondslagen. De hoogte van subsidie en laagrentende lening leiden gemeente en RDMZ af van de zogenaamde subsidiabele kosten. De omvang van de fiscale aftrek bepaalt de fiscus aan de hand van de als onderhoudskosten aangemerkte posten van restauratie en onderhoud. Subsidiabele kosten en aftrekbare kosten zijn voor een groot deel dezelfde kostenposten; een aantal daarvan is wel aftrekbaar maar niet subsidiabel. Om de uitvoering nog verder te vereenvoudigen wil ik uitsluitend de grondslag van de fiscus hanteren. De omvang van de laagrentende lening stel ik vast op 70% van de fiscaal aftrekbare onderhoudskosten. Daarmee wordt de regeling voor de eigenaar financieel niet

ongunstiger en in sommige gevallen zelfs wat gunstiger.

Voordelen

In deze opzet hoeft het restauratieplan nog maar éénmaal te worden beoordeeld, namelijk door de Belastingdienst. Deze stelt de aftrekbare kosten vast, en dat is dan tevens de basis voor de vaststelling van de laagrentende lening door het NRF. Gemeenten, provincies en RDMZ vallen daarmee uit de beoordelingsketen.

Deze maatregel betekent grote efficiencywinst en een aanzienlijke verkorting van de doorlooptijd van de aanvraag. Bovendien zal hierdoor anders dan vroeger ook restauratie van interieuronderdelen voor een laagrentende lening in aanmerking komen, aangezien kosten voor interieurs reeds tot op zekere hoogte fiscaal aftrekbaar zijn

Bestek onderdeel van vergunningsaanvraag

Door deze ingreep dreigt de RDMZ de mogelijkheid te verliezen om het bestek te beoordelen. Thans wordt het bestek bij de subsidieaanvraag ingeleverd. Om de kwaliteit van de uitvoering zo veel mogelijk te kunnen waarborgen, wil ik de beoordeling van het bestek koppelen aan de adviesrol van de RDMZ bij verlening van de monumentenvergunning. Ik denk daarbij aan de mogelijkheid om het bestek een verplicht onderdeel te laten zijn van de vergunningaanvraag, waarbij een onnodige verzwaring van administratieve lasten van eigenaren moet worden voorkomen. Dit voorstel zal ik uitwerken in overleg met de VNG.

Geen onbedoelde neveneffecten

Bij deze wijzigingen wil ik onbedoelde neveneffecten vermijden. Zo zijn er restauraties waarbij de eigenaar om fiscaal-technische redenen zijn recht op aftrek niet kan effectueren, bijvoorbeeld omdat de ingreep door de fiscus als 'bronwijziging' wordt beoordeeld. In deze gevallen zullen eigenaren voor restauratiesubsidie in aanmerking blijven komen op voorwaarde dat zij beschikken over een schriftelijke verklaring van de Belastingdienst.

Anderzijds is het niet de bedoeling dat eigenaren van woonhuismonumenten die voorheen geen subsidie kregen voor reguliere onderhoudswerkzaamheden straks wel via de laagrentende lening hiervoor 'gesubsidieerd' worden. Om die reden wil ik definiëren wanneer men in aanmerking komt voor een laagrentende lening en wanneer niet.

Financiële ondergrens

Voor de meeste gevallen is dat eenvoudig. Werkzaamheden waarvoor een monumentenvergunning nodig is betreffen vrijwel altijd restauratie. Elke restaurerende eigenaar die over een vergunning beschikt zal in aanmerking komen voor een

laagrentende lening. Om nu te voorkomen dat een eigenaar een vergunning aanvraagt voor ingrepen die feitelijk als onderhoud beschouwd kunnen worden en daarmee een laagrentende lening voor onderhoud verwerft, wil ik een nader vast te stellen financiële ondergrens hanteren die gerelateerd wordt aan de (WOZ-)waarde van het monument. Er is immers altijd een relatie tussen de waarde van het pand, de hoogte van de investering en de vraag of het hier onderhoud dan wel restauratie betreft.

Onderhoud

In de huidige situatie hebben alle 'fiscaal relevante' eigenaren recht op fiscale aftrek van kosten van onderhoud aan monumenten. Voor de meeste is dit voldoende om hun bezit in goede staat te houden. Een klein aantal van deze eigenaren bezit echter een monument dat behoort tot de moeilijk te exploiteren categorieën die in het kader van het Brom met onderhoudssubsidie worden ondersteund, bijvoorbeeld een historische buitenplaats. Deze eigenaren komen in aanmerking voor fiscale aftrek en aanvullend onderhoudssubsidie. In deze situatie wil ik geen verandering brengen.

Stimulering planmatig onderhoud

Het merendeel van de fiscaal relevante eigenaren komt niet in aanmerking voor subsidiesteun op kosten van onderhoud omdat zij in staat zijn deze kosten zelf op te brengen. Ik vind het wel nodig dat deze eigenaren worden gestimuleerd tot planmatig onderhoud. Om dat te realiseren zullen de volgende twee fiscale maatregelen onderzocht worden.

1. Verlaging drempel box III

Bezien kan worden of een stimulerende maatregel zinnig en mogelijk is voor verhuurders van rijksmonumenten, door middel van een verlaging van de drempel voor de aftrek van onderhoudskosten die tot de grondslag van box III behoren. Voor deze monumenten zijn de gebruikelijke onderhoudskosten reeds in het forfaitaire rendement van box III verdisconteerd. De drempel bewerkstelligt dat de normale onderhoudskosten niet tweemaal in aftrek kunnen worden gebracht. Voor zover onderhoudskosten de aftrekdrempel overstijgen, mogen zij in aftrek worden gebracht. Alhoewel de huidige regeling niet is bedoeld voor de aftrek van de normale onderhoudskosten, zijn belastingplichtigen toch geneigd om onderhoudswerkzaamheden te gaan opsparen, zodat zij ook normale onderhoudskosten in aftrek kunnen brengen. Door een verlaging van de drempel zouden belastingplichtigen sneller in aanmerking kunnen komen voor aftrek, hetgeen hen zou kunnen aansporen tot het doen van

regelmatiger onderhoud.

Een verlaging van de drempel zou wel gevolgen kunnen hebben voor de uitvoerbaarheid en doelmatigheid van de regeling, waarmee rekening zal moeten worden gehouden.

2. Aftrekregeling excessieve tuinonderhoudskosten

Een ander mogelijk aangrijpingspunt voor stimulerend beleid zou kunnen worden gevonden in het onderhoud van monumentale tuinen en parken. Eigenaren van dergelijke objecten worden geconfronteerd met hoge kosten van tuinonderhoud. De kosten van onderhoud voor monumentale tuinen en parken, zoals de particuliere historische buitenplaatsen, gaan de kosten van normaal tuinonderhoud verre te boven. Een aftrekregeling voor het excessieve gedeelte van die tuinkosten zou wellicht het regelmatig onderhoud kunnen bevorderen. Of het zinnig en mogelijk is hiervoor een (fiscale) stimuleringsmogelijkheid in te zetten en zo ja, hoe deze zou kunnen worden vormgegeven, wordt nog onderzocht. Daarbij zal ook de relatie met de faciliteiten voor Natuurschoonwetlandgoederen in de overweging dienen te worden betrokken. Grosso modo kan worden geconstateerd dat, naast afbakeningsproblemen, aan een dergelijke regeling dezelfde voor- en nadelen kleven als aan de hierboven genoemde regeling.

Naast de hiervoor vermelde onderzoeken, zal ook onderzoek worden gedaan naar andere fiscale maatregelen. De analyse van een en ander zou kunnen uitmonden in voorstellen in het kader van het Belastingplan 2003. Bij de definitieve besluitvorming daaromtrent spelen uiteraard gebruikelijke afwegingen als effectiviteit, doelmatigheid, uitvoerbaarheid en budgettaire inpasbaarheid een rol.

De overige eigenaren

Tot deze categorie behoren publiekrechtelijke én privaatrechtelijke lichamen die niet belastingplichtig zijn voor de inkomsten- of vennootschapsbelasting; vooral gemeenten, waterschappen, kerkbesturen, stichtingen en verenigingen die een algemeen nut beogen. Vaak beheren zij categorieën monumenten die niet of nauwelijks rendabel zijn en daarom om een vrij forse subsidieondersteuning vragen: kastelen, molens, gemalen, kerken, vestingwerken et cetera.

Restauratie en onderhoud

Momenteel kan aan deze eigenaren subsidie voor restauratie en onderhoud worden verleend. Het Brm 1997 voorziet in subsidies die variëren tussen de 50 en 70% van de subsidiabele kosten,

al naar gelang de categorie monument. De procedure is echter ingewikkeld en tijdrovend; betrokken partijen zijn gemeente, RDMZ, NRF en eventueel provincie. Daarnaast kunnen op grond van het Brom voor categorieën als kastelen, molens, gemalen, kerken en vestingwerken incidentele onderhoudssubsidies worden verkregen. Deze beperken zich tot het wind- en waterdicht houden van het object, kunnen nooit meer dan 50% van de kosten bedragen en zijn per jaar aan een maximum gebonden. Onderhoud wordt hiermee wel ondersteund, maar een stimulans voor een planmatige aanpak is de regeling bepaald niet.

Regeling onderhoud kerken

Dit laatste is wel het geval bij de huidige 10-jarenregeling voor kerken (Brom art. 11). Deze regeling ondersteunt plannen waarin onderhoud en restauraties (partieel herstel) zijn geïntegreerd en kent geen jaarplafond. Deelname hieraan vraagt dus om een onderhoudsplan voor tien jaar. Een goed idee, maar de regeling is niet meer zo populair als in het begin van de jaren negentig. In 1997 is om budgettaire redenen het subsidiepercentage verlaagd naar 50%. De regeling is daardoor niet meer concurrerend met de gewone Brom-regeling, waarvoor geen onderhoudsplan nodig is, terwijl het verschil met de restauratieregeling (70%!) veel te groot is geworden. Armlastige kerkbesturen resteert vaak geen andere uitweg dan die van achterstallig onderhoud en vervolgens restauratie.

Eén regeling

Om ook bij deze eigenaren planmatig onderhoud te stimuleren wil ik de verlening van restauratie- en onderhoudssubsidies integreren voor die categorieën monumenten die thans voor beide in aanmerking komen. Hiervoor stel ik één regeling in het vooruitzicht. Subsidie wordt alleen verleend op basis van een meerjarenplan waarin altijd een onderhoudsplan is opgenomen en een restauratie kan zijn voorzien. Daarmee wordt planmatig onderhoud afgedwongen en krijgt de eigenaar zekerheid over financiële ondersteuning op de langere termijn. De doorlooptijd van de aanvraag wordt aanzienlijk bekort en de eigenaar heeft alleen nog maar te maken met RDMZ en NRF. Ik laat nog onderzoeken of het mogelijk is ook voor deze categorie eigenaren de financiële loketfunctie te laten vervullen door het NRF.

Voorts zal de eigenaar een 'nominale' subsidiebeschikking krijgen en hij zal niet meer worden geconfronteerd met voorfinanciering van toekomstige subsidies. Om de efficiency van de uitvoering verder te verhogen zal ik onderzoeken in hoeverre geclusterde plannen voor meerdere monumenten in het bezit van één eigenaar of instelling (bijvoorbeeld molens) ook voor subsidie in aanmerking kunnen komen. Het NCM heeft hiervoor een voorstel gedaan, dat ik in mijn overwegingen zal betrekken.

Subsidiepercentages

De subsidiepercentages voor onderhouds- en restauratiekosten zijn niet langer verschillend. Het onderscheid tussen restauratie en onderhoud komt op dit punt dus te vervallen. De subsidieplafonds voor onderhoud verdwijnen en ook interieurs komen nu in aanmerking voor onderhoudssubsidie.

Alle kosten die momenteel voor restauratiesubsidie in aanmerking komen zijn subsidiabel, evenals de kostensoorten die nu wel subsidiabel zijn op grond van het Brom maar niet op grond van het Brm 1997. Het subsidiepercentage wordt gesteld op het gewogen gemiddelde van de huidige subsidies voor restauraties en onderhoud: voor boerderijen 50%, voor molens en gemalen 55% en voor kastelen, orgels en kerken 65%. Op deze wijze wordt onderhoud méér ondersteund dan in de huidige situatie, en restauratie wat minder.

Uitbreiding categorieën onderhoud

Bij dit alles acht ik een uitbreiding van de categorieën monumenten die onder het Brom vallen op zijn plaats. Met name eigenaren van een monumentale boerderij met agrarische functie zouden zeer gebaat zijn bij financiële ondersteuning voor meer dan alleen het onderhoud van het rieten dak, zoals nu het geval is. Ik wil daarom de categorie boerderijen met een agrarische functie volledig voor onderhoudssubsidie in aanmerking laten komen. Daarnaast geeft de thans lopende uitbreiding van het monumentenbestand met monumenten van jongere datum aanleiding om te onderzoeken of in de toekomst wellicht ook andere categorieën voor onderhoudssubsidie in aanmerking zouden moeten komen.

Voor de categorieën monumenten die in de huidige situatie niet voor onderhoudssubsidie op grond van het Brom in aanmerking komen blijft de subsidie beperkt tot restauratiesubsidie. Hiertoe behoren ook de monumenten in bezit van publiekrechtelijke lichamen; overheden en semi-overheden worden verondersteld onderhoud geheel zelf te kunnen financieren. Voor deze monumenten wordt het huidige Brm-subsidiepercentage gehandhaafd, waarbij als voorwaarde voor subsidieverlening een meerjarenplan voor de instandhouding ná de restauratie geldt.

- Voor eigenaren met recht op fiscale aftrek van onderhoudskosten wordt de restauratiesubsidie vervangen door een laagrentende lening;
- De omvang van deze laagrentende lening bedraagt 70% van de onderhoudskosten;
- Hierbij worden de subsidiabele kosten gelijkgesteld aan de

- fiscaal aftrekbare kosten;
- Voor deze eigenaren wordt het NRF het loket voor de laagrentende lening;
  - Voor deze eigenaren wordt het bestek onderdeel van de vergunningsaanvraag;
  - Onderzoek naar mogelijkheden om planmatig onderhoud te stimuleren door middel van fiscale maatregelen: zoals het verlagen van de drempel in box III en een regeling voor excessieve kosten van tuinonderhoud;
  - Voor eigenaren zonder recht op fiscale aftrek wordt de verlening van restauratie- en onderhoudssubsidies geïntegreerd in één regeling;
-
- Voor eigenaren zonder recht op fiscale aftrek wordt de verlening van restauratie- en onderhoudssubsidies geïntegreerd in één regeling;
  - De subsidieplafonds voor onderhoud verdwijnen en ook interieurs komen in aanmerking voor onderhoudssubsidie;
  - Er komt per monumentencategorie één subsidiepercentage voor restauratie en onderhoud;
  - Subsidie wordt alleen verleend op basis van een meerjarenplan;
  - Deze eigenaren wenden zich alleen nog tot RDMZ en NRF voor directe subsidiëring;
  - Onderzocht wordt of clustering van meerdere monumenten mogelijk is.

Brhb

Naast Brm 1997 en Brom bestaat thans het Besluit rijkssubsidiëring historische buitenplaatsen (Brhb). Deze regeling biedt financiële ondersteuning aan een relatief kleine groep particuliere eigenaren van buitenplaatsen. Hiermee is een in vergelijking met het restauratiebudget gering bedrag gemoeid van *f* 1 miljoen per jaar (€ 0,45 miljoen). Het besluit is een uitvloeisel van een sinds jaren bestaande samenwerking met het Ministerie van LNV. De Minister van OCenW ondersteunt daarbij het herstel van gebouwen (niet het hoofdhuis cum annexis), bouwwerken en objecten die vervaardigd zijn ten behoeve van de inrichting, aankleding en het gebruik van park en tuin. De Minister van LNV ontfermt zich over het herstel van de groene elementen en waterpartijen in de aanleg.

Gezien deze samenwerking met het Ministerie van LNV, en het

feit dat de exploitatie van buitenplaatsen onverminderd moeizaam is, wil ik de Brhb vooralsnog als aparte regeling handhaven. Indien de ervaringen met het nieuwe stelsel positief zijn, kan worden bekeken of ook de regeling voor de buitenplaatsen er in geïntegreerd kan worden.

- Historische buitenplaatsen blijven gesubsidieerd op grond van het Brhb.

Vangnet

Al deze maatregelen kunnen niet verhelpen dat er monumenten zullen overblijven waarbij het eigen aandeel in de kosten van restauratie en onderhoud niet uit de exploitatie op te brengen is. Ik denk hierbij aan sommige kerken, kastelen, molens', verdedigingswerken of industriële archeologie. In zulke gevallen dreigt verregaande aanpassing, verval of sloop. Daarvoor is een 'vangnet' nodig. Het CDA heeft in dit verband het idee van een erfgoedfonds gelanceerd, en later van een Nationale Monumenten Maatschappij. Hiermee leverde het CDA een inspirerende bijdrage aan de gedachtevorming over een nieuw monumentenbeleid. Ik heb met belangstelling kennis genomen van deze ideeën, maar kom tot een andere oplossing van dit vraagstuk.

Er zijn in ons land veel lokaal georganiseerde instellingen zoals maatschappijen voor stadsherstel en particuliere organisaties die zich toeleggen op restauratie en beheer van 'lastige' monumenten. De ervaringen hiermee zijn goed. Liever dan van bovenaf in de infrastructuur in te grijpen, wil ik het bestaande particulier initiatief ondersteunen en de kans geven zich te ontplooiën. Daarom wil ik de zorg voor dit soort bouwwerken onderbrengen bij bestaande beheersorganisaties. Een groot deel van die organisaties zal van de geïntegreerde onderhouds- en restauratieregeling kunnen profiteren en kan, naar ik verwacht, als vangnet fungeren. Het is wenselijk dat stadsherstel-lichamen in het belang van de monumentenzorg meer werkzaamheden buiten het terrein van de volkshuisvesting gaan verrichten. Daarvoor is een stimulans nodig. Een verruiming van de vrijstelling voor de vennootschapsbelasting blijkt niet haalbaar te zijn. Ik zal nagaan of het mogelijk is deze stadsherstel-lichamen op een andere wijze te ondersteunen

- Onderzocht wordt of bestaande beheersorganisaties meer faciliteiten kan worden geboden om als vangnet te kunnen

fungeren voor moeilijk te exploiteren monumenten.

Begeleiding werkzaamheden

Bij een stimulerend en effectief instandhoudingbeleid hoort dat de eigenaar zo dicht mogelijk bij huis ondersteuning kan vinden. Maar in het belang van de kwaliteit van de monumentenzorg vraagt de schaarste aan deskundigheid om een centrale organisatie voor deze ondersteuning. Daarom wil ik voor de ondersteuning bij de ontwikkeling en uitvoering van restauratie- en onderhoudsplannen een onderscheid maken tussen woonhuizen en overige monumenten.

Woonhuizen

De ondersteuning bij de ontwikkeling en uitvoering van restauratie- en onderhoudsplannen voor woonhuismonumenten is een taak voor de gemeente. Woonhuizen maken zo'n zeventig procent uit van het totale monumentenbestand, bepalen sterk het stadsbeeld binnen de bebouwde kom en lenen zich goed voor een integrale, gebiedsgerichte aanpak. Bovendien zijn woonhuizen meestal relatief eenvoudige bouwwerken, waarvoor verondersteld mag worden dat de vereiste deskundigheid bij gemeenten aanwezig is. Indien de gemeente hiervoor toch onvoldoende capaciteit bezit, zorgt zij ervoor dat een beroep wordt gedaan op de deskundigheid van de RDMZ.

Overige monumenten

Voor de overige monumenten is de ondersteuning bij de ontwikkeling en uitvoering van restauratie- en onderhoudsplannen een taak voor het Rijk, in casu de RDMZ. Het gaat dan veelal om gebouwen waarvan de instandhouding specifieke kennis en deskundigheid vereist: niet alleen kerken, kastelen of industrieel erfgoed, maar ook boerderijen en woonhuizen met bijzondere interieurs of constructies. Indien de betreffende gemeente de nodige ondersteuning en begeleiding kan bieden, doet zij dit in overleg met de RDMZ. Over de condities waaronder dit gebeurt zal ik nader van gedachten wisselen met de VNG.

- De gemeente ondersteunt de eigenaar bij de ontwikkeling en uitvoering van restauratie- en onderhoudsplannen voor woonhuizen;

- De RDMZ ondersteunt de eigenaar bij de ontwikkeling en uitvoering van restauratie- en onderhoudsplannen voor overige monumenten.

Kennisnetwerk

Aldus moeten gemeenten en RDMZ in staat zijn om hun ondersteuningstaak naar behoren uit te voeren. Het is van groot belang voor de kwaliteit van de monumentenzorg dat kennis dáár wordt ingezet waar zij nodig is. Daarbij gaat het niet alleen om het overbrengen van informatie en kennis naar de eigenaar, maar ook naar de partijen die de eigenaar kunnen ondersteunen. Dit vraagt om een goed functionerend kennisnetwerk.

Kennis met betrekking tot monumenten en monumentenzorg bevindt zich op verschillende plaatsen: bij de RDMZ, (categorale) monumentenorganisaties - bijvoorbeeld op het gebied van industrieel erfgoed, buitenplaatsen, interieurs of bouwtechniek - de Rijksgebouwendienst, de Monumentenwacht, provincies en een aantal grote monumentengemeenten, maar ook bij diverse gespecialiseerde bedrijven en instituten, zoals het Instituut Collectie Nederland (ICN). De RDMZ is door de concentratie van deskundigheid en expertise het kenniscentrum op het gebied van de monumentenzorg, de provinciale Steunpunten voor de Monumentenzorg spelen een rol in de informatieoverdracht.

Ik heb geconstateerd dat voor het organiseren van een kennisnetwerk meer inzicht vereist is. Daarom heb ik een extern onderzoeksbureau gevraagd nader onderzoek te doen en mij op dit punt te adviseren. Doel van dit onderzoek is het verkrijgen van inzicht in de vraag wie in het kennisnetwerk de relevante partijen zijn, welke kennis waar aanwezig is, welke gewenste kennis waar ontbreekt en hoe de monument-eigenaar via het kennisnetwerk optimaal kan worden gestimuleerd in de zorg voor zijn bezit. Met de inzichten die uit dit onderzoek worden verkregen, zal een opzet voor een kennisnetwerk worden ontwikkeld. Ik verwacht u deze komend voorjaar te kunnen voorleggen.

- Voor de verspreiding van informatie en kennis wordt een kennisnetwerk ingericht.

Inspectie

In de nieuwe situatie is de vierjaarlijkse behoefteraming niet langer nodig. Deze dient immers om de omvang van de restauratiebudgetten voor gemeenten en provincies te kunnen

vaststellen. Hiermee dreigt echter een instrument te verdwijnen dat inzicht biedt in de fysieke staat van het monumentenbestand. Om wat dit betreft een vinger aan de pols te houden wil ik de toestand van onze monumenten blijven monitoren. Over de uitwerking van dit voorstel zal ik u nader informeren.

Om de kwaliteit en de effectiviteit van de monumentenzorg zoveel mogelijk te waarborgen is onafhankelijk toezicht nodig. Dit kan het best worden uitgevoerd door een landelijke inspectie. Deze ziet organisatorisch en inhoudelijk toe op de naleving en uitvoering van de Monumentenwet 1988 en de verwante regelgeving, en op de kwaliteit van het gehele proces van restauratie en onderhoud, zowel door particulieren als overheidsorganen. De inspectie rapporteert hierover aan de minister. De nadere uitwerking van dit voorstel geschiedt met inachtneming van de *Kaderstellende visie op toezicht* (juli 2001) en in samenhang met de gedachtevorming over andere inspecties op het gebied van cultureel erfgoed; de Inspectie Cultuurbezit, de Rijksarchief Inspectie en de recent opgerichte Rijksinspectie Archeologie.

- De fysieke staat van de monumenten zal worden gemonitord;
- Er komt een landelijke inspectie voor onafhankelijk toezicht op de naleving en uitvoering van de Monumentenwet 1988 en op de kwaliteit van het gehele proces van instandhouding.

Onderhoudsplicht

Alle stimuleringsmaatregelen kunnen niet verhinderen dat sommige eigenaren het onderhoud toch verzaken. In de huidige situatie wordt iedereen die subsidie ontvangt geacht zijn monument zodanig te onderhouden dat het in de staat blijft waarin het met de gesubsidieerde ingreep is gebracht. Gebeurt dit niet, dan kan de subsidie worden teruggevorderd. In de praktijk is op de naleving van deze subsidievoorwaarde echter niet systematisch toegezien. Ik ben van mening dat dit in het belang van de monumentenzorg wél dient te gebeuren. Indien de onderhoudsverplichting niet wordt nagekomen zal subsidie worden teruggevorderd of de rente van een laagrentende lening opnieuw worden vastgesteld.

- Er zal worden toegezien op naleving van de onderhoudsplicht na het ontvangen van subsidie.

Planologische en beleidsmatige inbedding

Met de hier gepresenteerde maatregelen beoog ik primair een vereenvoudiging en verbetering van de objectgerichte monumentenzorg. Monumenten kunnen echter niet worden losgezien van hun context, zij zijn onderdeel van een groter ruimtelijk geheel, ontleen waarde aan hun omgeving en hebben daar op hun beurt een positieve uitstraling op. Daarom acht ik een juiste verankering van het monumentenbeleid in de ruimtelijke ordening en in het gemeentelijk beleid van groot belang. Hiervoor is het bestaande planologisch instrumentarium uitstekend geschikt. Bij de uitvoering vervullen provincies en gemeenten een cruciale rol. Zij zorgen voor de doorwerking van het ruimtelijk relevante rijksbeleid en de inbreng van de cultuurhistorie in streekplan, Cultuurhistorische Hoofdstructuur, gebiedsvisie, structuurplan, bestemmingsplan, integraal wijkontwikkelingsplan, stedelijk vernieuwingsplan of leefmilieuverordening.

Provincies spelen, mede op grond van hun wettelijke taken, een belangrijke rol in dit omgevingsgerichte monumentenbeleid. Ik hecht daarbij waarde aan de samenwerking met het Rijk in de Steunpunten voor de monumentenzorg. Gemeenten houden met hun vergunningbevoegdheid grip op het totale monumentenbestand binnen hun grondgebied. Via het bestemmingsplan kunnen zij een directe koppeling leggen met het eigen beleid.

Monumentenzorg is belangrijk voor het vitaal en aantrekkelijk houden van steden en dorpen en het landelijk gebied. Maar het kan niet zonder ruimtelijk beleid voor gebieden met cultuurhistorische, archeologische of architectonische waarden. Ik wijs onder andere op de Nota Belvedere, de Architectuurnota en de Nota Mensen, Wensen, Wonen. Dit beleid zorgt voor differentiatie en versterking van de identiteit in stedelijke en andere gebieden en kan daarmee een belangrijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving en het vestigingsmilieu voor bewoners en bedrijven.

Ik stel vast dat met de maatregelen die ik wil treffen de financiering van restauratie van rijksmonumenten goed geregeld is, mits de eigenaar bereid of in staat is zijn aandeel te leveren. Als dat laatste niet het geval is, kan het monument voor de gebiedsgerichte zorg van de gemeente en provincies een belemmering vormen. Ik kan me voorstellen dat dan in het kader van een gebiedsgerichte aanpak extra maatregelen moeten worden getroffen om de eigenaar tot restauratie aan te zetten. Daarnaast zijn er nog andere waardevolle objecten en gebieden die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de ruimtelijke

kwaliteit. Ik doel hier met name op het groeiend aantal gemeentelijke monumenten en de beschermde stads- en dorpsgezichten. Ik acht het denkbaar dat ook hiérvoor bijzondere maatregelen moeten worden getroffen en vind het van belang dat hier een koppeling wordt gelegd met het grote stedenbeleid, met name op het onderdeel stedelijke vernieuwing. Het is wenselijk om de opgave ten aanzien van monumentenzorg in brede zin, archeologie, cultuurhistorie en architectuurbeleid integraal te betrekken bij de voorgenomen herstructureringsopgave van zo'n zeshonderd wijken in de Nederlandse gemeenten.

Ik ben dan ook graag bereid te bezien hoe deze samenhang in de meerjarige GSB/ISV-programma's voor de convenantperiode 2005-2009 gestalte kan krijgen. Daarover zal ik overleggen met de minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid en de staatssecretaris voor Volkshuisvesting. Over de resultaten van dit overleg zal ik u volgend voorjaar nader informeren. Met het IPO zal ik bezien of samenhang mogelijk is met het Sturingsmodel Gebiedsgerichte inrichting landelijk gebied.

- De planologische inbedding van het monument blijft gewaarborgd door gemeenten en provincies met behulp van het instrumentarium van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- Bezien wordt hoe meer samenhang mogelijk is met de gebiedsgerichte aanpak in het kader van GSB/ISV.

Invoering en overgangsregeling

Invoering van het nieuwe stelsel vraagt tijd. Artikel 34 van de Monumentenwet 1988 moet worden aangepast, er zal een nieuwe subsidieregeling moeten worden ontworpen, en bestaande uitvoeringsregelingen moeten worden ingetrokken of gewijzigd. Dit vergt minimaal anderhalf jaar. Het betekent dat het stelsel op zijn vroegst per 1 januari 2004 kan worden ingevoerd.

Het voorstel dat betrekking heeft op de fiscaal relevante eigenaren wil ik echter veel sneller in praktijk brengen. Ik heb het NRF verzocht een overgangsregeling te ontwikkelen en uit te voeren, waarbij alle 'fiscaal relevante' eigenaren die willen restaureren reeds gebruik kunnen maken van de laagrentende lening van 70% van de fiscaal aftrekbare onderhoudskosten.

Zoals hiervoor beschreven, zijn de eigenaren die voor deze

lening kiezen in plaats van de huidige subsidieregeling budgettair niet slechter af, maar zullen ze veel sneller geholpen kunnen worden. De afhandeling wordt een kwestie van weken in plaats van vele maanden.

Dit betekent dat eigenaren met fiscale aftrek vanaf medio 2002 de mogelijkheid hebben om met een laagrentende lening hun restauratie snel en eenvoudig te financieren. Ik verwacht dat veel eigenaren van woonhuizen zullen kiezen voor dit aanbod, waardoor de gemeentelijke en provinciale restauratiebudgetten zullen worden ontlast.

Voor deze overgangsregeling wil ik de f 75 miljoen (€ 34 miljoen) inzetten die het Kabinet bij de najaarsnota 2001 beschikbaar heeft gesteld voor de monumentenzorg. Deze is bestemd voor het wegwerken van de restauratieachterstand, waaraan de voorgestelde overgangsregeling een belangrijke impuls kan geven.

Om ook een handreiking te geven in de oplossing van de problematiek van de grootschalige restauraties ('kanjers') heb ik het NRF gevraagd een bedrag van f 65 miljoen (€ 29,5 miljoen) voor deze restauratieprojecten voor te financieren uit toekomstige subsidiebudgetten, zodat ook hier een versnelling teweeg wordt gebracht. Door uitstel kunnen de restauratiekosten immers snel toenemen. Dit bedrag zal in 2002 beschikbaar komen. Ik wil dit via een aparte AMvB bestemmen voor de restauratie van projecten die begin dit jaar in het kader van het Besluit rijkssubsidiëring grootschalige restauraties (Brgr) wegens onvoldoende middelen niet konden worden gehonoreerd.

- Het nieuwe stelsel wordt per 1 januari 2004 ingevoerd;
- Eigenaren met fiscale aftrek kunnen al vanaf medio 2002 hun restauratie met een laagrentende lening financieren.

Uitvoeringstoets

Deze maatregelen zullen voor alle betrokken partijen gevolgen hebben. De uitvoeringslast van subsidieregelingen voor gemeenten en provincies zal verdwijnen, omdat deze overheden niet langer betrokken zijn bij individuele subsidiebeschikkingen. Wel is het de bedoeling dat met name de gemeenten een belangrijke taak krijgen bij het informeren van monumenteigenaren en de begeleiding van werkzaamheden aan woonhuizen. Hieronder beschrijf ik globaal de gevolgen voor de

RDMZ, de Belastingdienst en het NRF.

De omzetting van subsidie in een laagrentende lening voor fiscaal relevante eigenaren betekent voor de RDMZ minder subsidiebeschikkingen. De gevolgen voor de Belastingdienst zullen nauwelijks een extra inspanning vergen, terwijl het NRF de eventueel hogere kosten zal kunnen financieren uit de te genereren opbrengsten van de extra dienstverlening. De integratie van onderhouds- en restauratiesubsidies voor de overige monumenten en de intensivering van de begeleiding zal van RDMZ en NRF een versterking van de adviesfunctie vergen. Ik verwacht voor de drie betrokken partijen per saldo geen verzwaring van de taakuitoefening.

Bestuurlijk overleg

Ter voorbereiding van deze brief heb ik overleg gevoerd met IPO, VNG en NCM. Daarbij is mij gebleken dat deze partijen zich op hoofdlijnen kunnen vinden in de analyse van het probleem en in mijn uitgangspunten voor een nieuw instandhoudingbeleid. Wat betreft de uitwerking bestaan echter verschillen van inzicht.

IPO

Het IPO hecht aan een versteviging van het omgevingsgerichte monumentenbeleid en vreest dat een te sterk objectgericht beleid leidt tot doorkruising van initiatieven binnen bestaande beleidskaders zoals Belvedere. Men wijst op de noodzaak tot samenwerking tussen de bij de monumentenzorg betrokken partijen. Daarbij hecht het IPO belang aan verspreiding van kennis via netwerken en aan versterking van de relatie tussen provincie en RDMZ via de Steunpunten voor de Monumentenzorg en de provinciale Erfgoedhuizen.

Ik heb aangegeven veel waarde te hechten aan een verankering van de monumentenzorg in de ruimtelijke ordening. Bestaande en nieuwe initiatieven voor een betere inbedding van het monument in zijn omgeving juich ik daarom toe. Hierbij hebben provincies en gemeenten een belangrijke taak. Het pleidooi voor een versteviging van de samenwerking tussen de diverse partijen kan ik onderschrijven. Ik ben ervan overtuigd dat het aangekondigde onderzoek ten behoeve van de inrichting van een kennisnetwerk hieraan kan bijdragen. Van groot belang hierbij zijn samenwerking en communicatie tussen de betrokken partijen, met name de verschillende overheden.

VNG

De VNG heeft onder de titel *Toekomst voor het Verleden* een voorstel voor een nieuw monumentenbeleid geformuleerd. Belangrijkste ingrediënten hiervan zijn: klantvriendelijkheid centraal; ontwikkeling van een kwaliteitzorgsysteem; keuze voor eigenaren tussen fiscale mogelijkheden en subsidie; loket en regie over planontwikkeling en -uitvoering bij de gemeente; een integrale gebiedsgerichte benadering zonder onderscheid tussen rijks- en gemeentelijke monumenten; in ieder geval samenvoeging van bestaande geldstromen tot één gedecentraliseerd budget voor cultureel erfgoed en zo mogelijk aansluiting op de bestaande systematiek van het grote stedenbeleid.

Ik heb ervoor gekozen deze ideeën niet over te nemen. In mijn voorstellen verzorgt de gemeente de ondersteuning en begeleiding voor de woonhuizen, maar doet de RDMZ dit voor de overige monumenten. Wel blijft de gemeente de aangewezen instantie voor de vergunningverlening, mede gezien de relatie met de Woningwet, de Wet op de Ruimtelijke Ordening en de milieuwetgeving. Het opheffen van het onderscheid tussen rijks- en gemeentelijke monumenten acht ik niet mogelijk. De gemeente is volledig autonoom in het voeren van beleid met betrekking tot het gemeentelijk monumentenregister. Daardoor heeft het Rijk geen invloed op de hoeveelheid monumenten en dus op de budgettaire last.

Ten aanzien van het samenvoegen van bestaande budgetten zet ik een stap met de integratie van Brm 1997 en Brom voor 'overige' eigenaren. Zoals gezegd ben ik bereid te bezien hoe waarnodig meer samenhang verkregen kan worden tussen de regelingen voor monumentenzorg en de meerjarige programma's van het grote stedenbeleid voor de convenantperiode 2005-2009.

NCM

Het NCM verzet zich niet tegen de voorgestelde centrale subsidietoekenning voor eigenaren zonder recht op fiscale aftrek. De vergunningverlening zou bij de gemeente moeten blijven. Aanvullend bepleit het NCM dat

organisaties die meerdere objecten in verschillende gemeenten beheren deze met behulp van één budget voor een periode van tien jaar kunnen clusteren. Daarnaast pleit het NCM onder meer voor verlaging van de fiscale drempel ter stimulering van onderhoud en voor subsidiëring van voorzieningen die de exploitatiemogelijkheden van het monument verruimen.

Mijn reactie hierop is de volgende. De procedure voor vergunningverlening verandert niet, subsidie zal in mijn voorstel alleen nog worden toegekend aan eigenaren zonder fiscale aftrekmogelijkheid. Ik zal onderzoeken in hoeverre geclusterde plannen voor meerdere monumenten in aanmerking komen voor subsidie op grond van de geïntegreerde regeling voor restauratie en onderhoud. Dit betekent meer efficiëntie en minder bureaucratie. Wanneer de 'kanjerooperatie' is afgerond zullen de grootschalige monumenten als onderdeel van de categorie 'overige' direct subsidie en begeleiding van het Rijk krijgen. Voor het onderzoek naar maatregelen ter stimulering van onderhoud verwijs ik naar de relevante passage in deze brief. Het verlenen van exploitatiesubsidies reken ik niet tot mijn verantwoordelijkheid; ik wil mij beperken tot het ondersteunen van die voorzieningen die aantoonbaar noodzakelijk zijn voor het voortbestaan van het monument.

Samenvatting

Hieronder vat ik de maatregelen die ik wil treffen nog eens kort samen.

- Voor eigenaren met recht op fiscale aftrek van onderhoudskosten wordt de restauratiesubsidie vervangen door een laagrentende lening;
- De omvang van deze laagrentende lening bedraagt 70% van de onderhoudskosten;
- Hierbij worden de subsidiabele kosten gelijkgesteld aan de fiscaal aftrekbare kosten;
- Voor deze eigenaren wordt het NRF het loket voor de laagrentende lening;
- Voor deze eigenaren wordt het bestek onderdeel van de vergunningsaanvraag;
- Onderzoek naar mogelijkheden om planmatig onderhoud te stimuleren door middel van fiscale maatregelen: zoals het verlagen van de drempel in box III en een regeling voor excessieve kosten van tuinonderhoud;
- Voor eigenaren zonder recht op fiscale aftrek wordt de

verlening van restauratie- en onderhoudssubsidies geïntegreerd in één regeling;

- Voor eigenaren zonder recht op fiscale aftrek wordt de verlening van restauratie- en onderhoudssubsidies geïntegreerd in één regeling;
- De subsidieplafonds voor onderhoud verdwijnen en ook interieurs komen in aanmerking voor onderhoudssubsidie;
- Er komt per monumentencategorie één subsidiepercentage voor restauratie en onderhoud;
- Subsidie wordt alleen verleend op basis van een meerjarenplan;
- Deze eigenaren wenden zich alleen nog tot RDMZ en NRF voor directe subsidiëring;
- Onderzocht wordt of clustering van meerdere monumenten mogelijk is;
- Voor boerderijen met een agrarische functie wordt subsidie niet langer beperkt tot het rieten dak;
- Historische buitenplaatsen blijven gesubsidieerd op grond van het Brhb;
- Onderzocht wordt of bestaande beheersorganisaties meer faciliteiten kan worden geboden om als vangnet te kunnen fungeren voor moeilijk te exploiteren monumenten;
- De gemeente ondersteunt de eigenaar bij de ontwikkeling en uitvoering van restauratie- en onderhoudsplannen voor woonhuizen;
- De RDMZ ondersteunt de eigenaar bij de ontwikkeling en uitvoering van restauratie- en onderhoudsplannen voor overige monumenten;
- Voor de verspreiding van informatie en kennis wordt een kennisnetwerk ingericht;
- Er zal worden toegezien op naleving van de onderhoudsplicht na het ontvangen van subsidie;
- De fysieke staat van de monumenten zal worden gemonitord;
- Er komt een landelijke inspectie voor onafhankelijk toezicht op de naleving en uitvoering van de Monumentenwet 1988 en op de kwaliteit van het gehele proces van instandhouding;
- De planologische inbedding van het monument blijft gewaarborgd door gemeenten en provincies met behulp van het instrumentarium van de Wet op de Ruimtelijke Ordening;
- Bezien wordt hoe meer samenhang mogelijk is met de gebiedsgerichte aanpak in het kader van GSB/ISV;
- Het nieuwe stelsel wordt per 1 januari 2004 ingevoerd;
- Eigenaren met fiscale aftrek kunnen al vanaf medio 2002 hun restauratie met een laagrentende lening financieren.

Ik ben ervan overtuigd dat deze maatregelen zullen leiden tot de gewenste eenvoud en samenhang in de monumentenzorg. Daarmee

kan ons gebouwde erfgoed een gezonde toekomst tegemoet gaan.
Mijn voorstellen zal ik ter advisering voorleggen aan de Raad
voor Cultuur.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

dr. F. van der Ploeg